

**OLEMISEN JA AJAN
AUTENTTISUUS**

Mikko Mertanen

Jyväskylän Yliopisto/

Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta/

YFI/filosofia

Kandidaatin tutkielma

Syksy 2019

SISÄLTÖ:

1 JOHDANTO

2 KÄSITTEET JA KIELI

2.1 Ontologinen erottelu ja olemassaolon ensisijaisuus

2.2 Täälläolo määritelmä (*Dasein*)

2.3 Autenttisuuden käsite (*Eigentlichkeit*)

3 MAAILMASSAOLO JA EPÄAUTENTTISUUS

3.1 Käsilläolo ja esilläolo (*Zuhandenheit & Vorhandenheit*)

3.2 Minuus ja vire

3.3 Kanssaolemisen jokapäiväisyys ja *Das Man*

3.4 Putoaminen (*Verfallen*)

4 AJASSAOLO JA AUTENTTISUUS

4.1 Kuolema ja oleminen

4.2 Ahdistuksen vire

4.3 Odotuksellinen päättäväisyys

4.4 Ajallinen kokonaisuus

4.5 Historiallisuus

POHDINTA JA PÄÄTÄNTÖ

LÄHTEET

1 JOHDANTO

Sosiaalisissa ja poliittisissa konteksteissa nykyaikaa on kuvattu autenttisuuden ajaksi (Somogy Varga & Charles Guignon 2017), ja myös filosofiassa on pohdittu mitä autenttisuudella oikein tarkoitetaan. Keskustelun lähteet ovat Jean-Jacques Rousseau ja Søren Kierkegaardin teksteissä (Varga & Guignon 2017), mutta sen varsinainen systematisointi liitetään Martin Heideggerin kirjaan *Oleminen ja aika* (*Sein und Zeit*, 1927). Kyseisen teoksen merkitys Eurooppalaiseen nykyfilosofiassa on valtava - Stanford Encyclopedia of Philosophy kuvailee sen vaikutuksen olevan nähtävissä esimerkiksi “Sartren eksistentialismissa, Gadamerin filosofisessa hermeneutiikassa ja Derridan dekonstruktion käsitteessä” (Michael Wheeler 2018). Nykyisessä tietoyhteiskunnassa eksistentialistisen autenttisuuden kysymys nousee uudelleen esille yksilön määrittäessä jatkuvassa muutoksessa ja sosiaalisessa sirpaloituneisuudessa (Michael E. Zimmerman 2000, s. 124).

Edellämainittujen mannermaisen filosofian suuntausten rantautuminen Suomen tyypillisesti analyttis-keskeiseen traditioon on ollut verrattain myöhäistä, ja spesifisti Martin Heideggerin filosofian kohdalla painava syy suomalaisen tutkimuksen puutteeseen on ollut hänen poliittisesti vakava, ongelmallinen suuntautumisensa kansallissosialistisen Saksan kanssa. Tästäkin huolimatta hänen filosofisesta historiastaan on pyritty etsimään piirteitä, jotka potentiaalisesti ylittäisivät hänen “omat mahdolliset puutteet” (Jussi Backman 2006, s. 58). Tuoreelle tutkimukselle onkin tarvetta siitä syystä, että Heidegger-tutkimus on tavallisesti nojannut “dogmaattisuuteen” ja “Heidegger-eksegeesiin” (Backman 2006, s. 58). Jotta hänen käsityksensä esimerkiksi olemassaolosta ja autenttisuudesta todella olisivat “vuosisatamme syvällisimpiä ihmisolenon ulottuvuuksien kuvauksia”, kuten väittää suomalaisen Heidegger-tutkimuksen edelläkävijä, filosofi Yrjö Reenpää (1894-1976) (Backman 2006, s. 47-48), olisi syytä olettaa mahdollisuuksia uusille tulkinnoille, jotka lähestyisivät vastuullisesti hänen ajatteluaan, ja kiistämättömät ongelmallisuudet tiedostaen.

Tässä tutkielmassa pyrin hahmottamaan autenttisuuden ja epäautenttisuuden määritelmiä teoksessa *Oleminen ja aika*. Tarkoitukseni on havainnollistaa termin problematiikkaa ja arvioida ovatko eksistentialistisen autenttisuuden perusteet

mielekkäitä tai ylipäänsä mahdollisia. Tutkielmani alkaa kielen ja käsitteiden pohdinnalla. Tämä on tarpeen, sillä Oleminen ja aika rakentaa täysin oman terminologiansa ja pyrkii hylkäämään valtaosan ontologian perinteestä. Heidegger kutsuukin projektiansa “metafyysiikan historian Tuhoamiseksi” (H. 19). Tämän jälkeen etenen kahteen pääkappaleeseen, jotka noudattavat Olemisen ja ajan kaksijakoa. Tämä valinta on perusteltu, sillä, vaikkei Oleminen ja aika keskity ensisijaisesti autenttisuuden tutkimiseen, sen kaksi pääosiota voidaan helposti jakaa autenttisuuden ja epäautenttisuuden pohdintojen kautta. Ensimmäinen osio paneutuu epäautenttisen olemassaolon tarkasteluun siinä missä jälkimmäinen osio - ajallisuus - ilmenee olemisen autenttisuuden korostuneiden määrittelyjen kautta.

Huomio: tässä tutkielmassa viitteet Olemisen ja ajan alkuperäispainokseen sekä sen myöhempiin saksalaisiin painoksiin noudattavat rakennetta “H”, eli Heidegger, ja tämän jälkeen ensimmäisen painoksen sivunumero.

2 KÄSITTEET JA KIELI

Martin Heideggerin teos Oleminen ja aika on tunnetusti vaikeaselkoinen. Sen käännösprosesseja on kuvailtu mahdottomaksi, ja myös alkuperäiskielellä sen terminologia ei ole yksiselitteisesti ymmärrettävissä (John MacQuarrie & Edward Robinson 1962, s. XXIII). Suuri syy tähän on Heideggerin taipumus käyttää omia uudissanoja sekä sanojen omintakeisia yhdistelmiä, joiden merkityssisältö avautuu lähinnä saksaksi. Tämä vuoksi on olennaista avata teoksen metodologisia lähtökohtia sekä peruskäsitteitä, sikäli kun ne ovat olennaisia autenttisuuden käsityksen ymmärtämisessä.

2.1 Ontologinen erottelu ja olemassaolon ensisijaisuus

Teos alkaa huomiolla siitä miten ontologian historiallisessa keskustelussa olemisen kysymys (*Seinsfrage*) on unohdettu (H. 2). Filosofointi on keskittynyt olioiden ja ominaisuuksien määrittelyyn, mutta Heidegger näkee, että olisi perusteellisempaa aloittaa kysymyksellä ‘olemisesta’. Puhuttaessa olioista ‘oleminen’ on ollut itsestäänselvyys (H. 1).

Erotaessaan olemisen olioista (eng. *Being* ja *being*) Heidegger jakaa metafysiikan ontologiaan ja ontisuuteen. Näistä ontisuus viittaa entiteetteihin sekä olioiden ominaisuuksiin ja ontologia olemassaolon itsensä kysymyksiin. (H. 11)

Heideggerin ontologinen projekti muotoutuu käytännössä fenomenologiseksi, eksistentiaalistiseksi sekä myös hermeneuttiseksi tutkimukseksi (H. 36-37), jossa olemisen ymmärretään väistämättä suhteissa maailmaan sekä sen entiteetteihin. Täten kysymys olemisesta keskittyy inhimillisen olemassaolon “tavanomaiseen jokapäiväisyyteen” (H. 16) edeten siitä yhä syvemmälle ja syvemmälle olemisen merkityksiä.

2.2. Täälläolon määritelmä (*Dasein*)

Heideggerin tutkimuskohde on inhimillinen olemassaolo: *Dasein* (engl. *Being-there*). Tämän olemisen erityisenä piirteenä on kysymyksenasettelu omasta olemassaolosta (H. 7). Jotta olemisen merkityksen perusteellinen tutkiminen voisi saavuttaa hedelmällisiä tuloksia, tutkimus kohdistuu siihen olemiseen, jossa tätä merkitystä kysytään.

Olemisen ja ajan käänöksissä *Dasein* esiintyy usein kääntämättömänä toisin kuin Heideggerin muut neologismit¹. Teoksessa käsite viittaa hyvin spesifiin olemisen tapaan - ja sikäli kun olemassaoloa eritellään ja määritellään monipuolisemmin, erot tehdään selväksi tarkoilla, joskin monimutkaisilla, tähdennyksillä. Tämän vuoksi myös suomennokset, kuten käsilläolo, esilläolo, maailmassaolo, ajassaolo ja kanssaolo noudattavat enemmän Heideggerin uudissanojen rakennetta kuin suomen yleiskieltä, jotta viittaus käsitteisiin olisi täsmällistä.

Koska *Dasein* on filosofisessa keskustelussa vallitseva termi ja koska se viittaa juuri eksistentiaalistiseen perinteeseen ja Heideggerin projektiin teoksessa *Oleminen ja aika*, käytän sitä pääosin kääntämättömänä. Toinen termi, joka esiintyy toisinaan kääntämättömänä - mutta, joka on erityisesti epäautenttisen olemassaolon määritelmien kannalta keskeinen - on *das Man*, sillä sen suorat käänökset ovat harhaanjohtavia. Seuraavat esimerkit havainnollistavat termin epämääräisyyttä: “[*Das Man*] ei ole tämä, eikä tuo, ei yksilö itse, ei jotkut ihmiset eikä kaikkien summa.”, “--[*Das Man*] ei ole kukaan.” (H. 126-127).

¹ Termi *Dasein* ei esiinny ensimmäistä kertaa teoksessa *Oleminen ja aika*, vaan se on filosofisessa käytössä jo esimerkiksi Georg Wilhelm Von Hegelillä (Cassin, Rendall & Apter 2014).

2.3 Autenttisuuden käsite (*Eigentlichkeit*)

Heideggerin teksti ei käsitä pelkästään olemassaolon perusrakenteita vaan siinä erotellaan jo varhaisessa vaiheessa dikotominen suhde autenttisuuden ja epäautenttisuuden välillä (H. 42-43). Tekstin sisällä Heidegger ei silti käytä saksan termiä *Authentizität* vaan hänelle autenttisuus on jotain ‘ominaista’ (*eigentlich*). Täten voidaan kysyä onko käsite ‘autenttisuus’ ylipäänsä oikea valinta Heidegger-käännöksissä. Kyse ei ole kuitenkaan välttämättä autenttisuus tunnetussa mielessä vaan spesifi ontologinen rakenne. Valintaa voisi täten kuvailla ‘Heideggerin autenttisuudeksi’ tai Heideggerin uudissanaksi autenttisuudelle, sillä se termi, jonka hän muodostaa sanasta “eigentlich”, *Eigentlichkeit*, on Heideggerin keksintö (Varga & Guignon 2017). Riippumatta siitä onko autenttisuus todella oikea termi sille ominaiselle olevaisuudelle, jota Heidegger korostaa, keskustelu autenttisuudesta kumpuaa nimenomaan niistä varhaisista käännöksistä, joissa *Eigentlichkeit* on autenttisuutta. Täten myös myöhempi filosofinen käsitys autenttisuudesta nojaa tähän potentiaaliseen käännösvirheeseen.

Suomalainen sana ‘autenttisuus’ on tässä yhteydessä myös oikeutettu termi sillä se viittaa täsmällisesti siihen olennaiseen keskusteluun, jonka Heideggerin systemaattinen ontologia käynnisti. Käännöksissä esiintyy toisaalta vaihtoehtoja ‘autenttiselle’, kuten ‘ominainen’, ‘omintakeinen’ ja ‘varsinainen’. ‘Ominainen’ on kaikkein lähinnä alkuperäistermiä, mutta sen käyttö on valitettavasti rajattu: autenttisuudesta puhuessa joutuisimme käyttämään termiä ‘ominaisuus’, joka sekoittuu ontologiseen peruskäsitteeseen yksilöominaisuudesta. Autenttisuutta ei ole kuitenkaan määritelty ominaisuudeksi, eikä Heideggerin projekti keskity ontotisiin määrittelyihin. Autenttisuuteen viittaaminen on täten historiallisen keskustelun kannalta hedelmällisintä, mutta hyväksyttäviä synonyymejä löytyy. Tässä tutkielmassa sanat ‘ominainen’ ja ‘autenttinen’ viittaavat toisiinsa.

Heideggerin kielessä täsmällisyys on korostettu (H. 43). Tämän vuoksi synonyymien käytöllä on oma vaaransa. Väärinymmäryksien välttämiseksi käytettävät synonyymit täsmällisistä termeistä tulee täten sopia etukäteen. Tärkeä huomio Heideggerin filosofian autenttisuudesta onkin se, miten sen alkuperäissana on merkitykseltään korostunut: sanan “eigentlich” etuliite “eigen” viittaa omaan ja tämä ‘omuus’ on

Olemisen ja ajan autenttisuuden - sekä Daseinin - määritelmistä keskeistä. Autenttisuus on täten sekä eksistentiaalinen rakenne olemassaololle että myös inhimillisen täälläolon suhteen tälle itselleen omin tapa olla. Täten autenttisuus ei viittaa Heideggerin tekstissä minkäänlaiseen yleiseen olemukseen vaan olemassaoloon elettyinä todellisuutena.

3 MAAILMASSAOLO JA EPÄAUTENTTISUUS

Daseinin lähtökohtainen maailmassaolo jaetaan kolmella tavalla: maailma/ssa/olo, eli maailmallisuus, oleminen 'jossain' (*In-sein*), joka liittyy Daseinin olotiloihin (*Stimmung*, kirjaimellisesti 'vire', engl. käännetty muotoon *state-of-mind*, *attunement* tai *mood*) ja oleminen subjektina (vastaten kysymykseen 'kuka'), määrittäen moninaisia olemisen tapoja (H. 53). Näihin perehdytään sikäli kun ne ovat olennaisia autenttisuuden muodostumisen kannalta. Tärkeä huomio on siinä, että nämä eivät ole yksilöominaisuuksia eivätkä psykologisia tiloja vaan pikemminkin rakenteellisia lähtökohtia: avautumista kyseisten tilojen mahdollisuudelle ylipäänsä (H. 134).

3.1 Käsilläolo ja esilläolo

Ihmisen olemisen tapa on välttämättä maailmassaoloa (H. 53). Tämä näyttäytyy moninaisissa suhteissa olevaan jota Heidegger kutsuu käsilläoloksi (*Zuhandenheit*). Käsilläolo on olemisen tapa, joka suhteutuu ihmisen täälläoloon. Heideggerin mukaan oleva ei näyttäydy 'sellaisenaan', esilläolon (*Vorhandenheit*) kautta vaan, sikäli kun oleva on yhteydessä Daseiniin, oleva on ensisijaisesti käsitettävissä jokapäiväisessä käytännöllisyydessä. (H. 68-69) Olemisen voi täten määritellä pääosin tekemisenä, jatkuvien käsilläolevien yhteyksien kautta². Esimerkiksi luonto ja esineet ovat Daseinille 'kätevässä' suhteessa saaden merkityksensä tekemisen kautta. Jokapäiväinen olemassaolo on sulavaa vuorovaikutusta sellaisen olemisen kanssa, joka on inhimilliselle täälläololle fenomenologisesti tuttua ja kätevää. Minun ei tarvitse suhtautua tuoliin sinänsä - entiteettinä - istuakseni siihen vaan kohtaan sen käsilläolon kautta. Se ei ole Daseinille vain materiaalinen olio, vaan 'jotain sellaista mihin voi istua'. Tuoli ei täten ilmene pelkistetysti esilläolevana, vaan sen merkityksen kautta mikä sillä on käytännössä. Se tunnustetaan tuoliksi tuolin käyttötarkoituksen mukaan

² Oleminen tekemisenä noudattaa eksistentialistista huomiota aktiivisen olemassaolon ensisijaisuudesta olemuksellisuuteen nähden. Tämä kiteytyy esimerkiksi Jean-Paul Sartren kuuluisaan väitteeseen "Oleminen edeltää olemusta" ja Simone de Beauvoirin väitteeseen "Naiseksi ei synnytä vaan naiseksi tullaan." teoksessa *Toinen sukupuoli* (2009;1949).

eikä tässä tunnistuksessa tavallisesti kyseenalaisteta kyseistä entiteettiä - tai kohdata sitä käsilläolosta paljaana. (H. 73-74)

Entiteetit näyttäytyvät Daseinille käytännöllisyydessä, koska ihmisten oleminen on virittäytynyt välittämisen (*Sorge*) kautta. Välittäminen on Daseinille ominainen toiminta, jolla viitataan intentionaaliseen, maailmaa merkityksellistävään avoimuuteen (Guignon 2000, s. 84). Dasein on erityinen olemassaolo siitä syystä että se kysyy oman olemassaolonsa merkitystä: siispä Dasein välittää olemassaolosta. Dasein on jokaisessa tapauksessa oma minuutensa, joten jokainen tapaus - suhde olemisen tavoissa - ilmentää Daseinin välittämistä. Täten maailma ilmenee ihmiselle Daseinin minuuden ja eksistentiaalisen välittämisen kautta.

Autenttisuuden käsitteen kannalta entiteettien käsilläolevuus ei ole niinkään merkityksellinen, sillä autenttisuus viittaa ensisijaisesti Daseinin olemisen omimpaan tapaan, mutta Heidegger huomauttaa, että käsilläoleva ilmenee itsenään - tai ainakin vihjaa itsensä esilläolosta - sellaisissa tapauksissa, jolloin käsilläoleva entiteetti särkee käyttötarkoituksensa tai on kadoksissa. Käsilläolon autenttisuus on huomaamaton silloin, kun entiteetin käyttötarkoitus toteutuu odotetulla tavalla (James Magrini 2006, s. 79). Käsilläolon pettävät tapahtumat kuitenkin paljastavat käsilläolevan autenttisen luonteen. Tutkielman lähestyessä Daseinin autenttisuutta huomataan miten myös inhimillinen täälläolo ilmentää omimman todellisuutensa tunnistaessaan olemattomuuden varmuuden olemassaolon mahdollisuuksien päätepisteessä. Daseinista poikkeava oleminen ilmenee vastaavasti autenttisimmillaan Daseinille kyseisen olemisen tavanomaisuuden kyseenalaistuessa.

3.2 Minuus ja vire

Autenttisuus ja epäautenttisuus eivät ole Daseinin ominaisuuksia (H. 42) vaan olemisen lähtökohtaisia tapoja. Lisäksi epäautenttinen Dasein ei ole vähemmän tai asteeltaan alhaisempi olemisen tapa - kaikkein konkreettisimmillaankin [Heidegger viittaa täysillä elämiseen esimerkiksi kiireen tai innostuneen vireessä] Dasein voi olla epäautenttinen. Dasein on merkityksellisesti itsensä mahdollisuudet, oma minuutensa (*Jemeiningkeit*) ja tämä itseys on omimmillaan Daseinin autenttisuus. (H. 42-43). Koska Daseinille pätee aina oma minuutensa, tämä voi valita tai menettää itsensä. Tämä minuus tähdentää sitä,

että autenttisuudessa konseptit kuten elämä, valinta ja vastuu nähdään “minun elämänä, minun valintana, minun vastuuna” (John Haugeland 2000, s. 62).

Vaikka Heidegger myöntää Daseinin minuuden, tämä ei välttämättä tarkoita sitä, että Dasein on “erillinen ja uniikki jokaiselle henkilölle” (Haugeland 2000 s. 46). Lisäksi Heidegger kieltää sen, että Daseinin minuus viittaisi anti-realistiseen subjektivismiin todellisuudesta (Wheeler 2018). Sekä autenttisuus että epäautenttisuus ovat Daseinilla a priori, maailmassaolon takaamina. Heidegger väittää, että Daseinin on oltava joko autenttinen tai epäautenttinen, jotta voidaan ylipäänsä määritellä täälläolemisen mahdollisuuksia. (H. 53).

Vire on myös keskeinen käsite maailmassaolossa, sillä se kuvaa sitä miten maailma avautuu Daseinille. Subjektivismiin, sekä myös anti-subjektivismiin kumotakseen Heidegger väittää, että vire on olemisen tapa, joka “nousee maailmassaolosta” eikä tule täten “ulkoa eikä sisältä” (Wheeler 2018). Vireet ovat täten tulkittava “eksistentiaalisiksi tuntemuksiksi” (Wheeler 2018), jos ne tulkitaan tuntemuksina. Autenttisuuden kannalta merkityksellisin vire, ahdistus, käsitellään tutkielmassa myöhemmin.

3.3 Kanssaolemisen jokapäiväisyys ja *Das Man*

Heidegger ei luokittele ihmisiä toisilleen esilläolevina tai käsilläolevina vaan ihmisyyden on “läheisesti ja suurimmaksi osakseen” jokapäiväistä täälläoloa, kuten on aiemmin mainittu. Ihmisen olemassaolo on yhtä kuin Dasein. Tästä huolimatta Heidegger väittää, ettei tällainen olemassaolo ole välttämättä lähtökohtaisesti autenttista vaan päinvastoin. Edellä määritelty arkinen eläminen on Daseinille yleisin olemisen tapa, mutta tämä on Heideggerin mukaan epäautenttista. Hän kutsuu muihin sulautunutta sosiaalista eloa määrittelemättömällä pronomiinilla hän/he (*das Man*, engl. ‘they’) tai ilmaisulla ‘kuka tahansa’. Kyseessä on Daseinin moodi, joka ei viittaa pelkästään muihin tai toisiin vaan, *das Man* on inkluusivisesti myös Dasein itse (H. 118), joskin merkityksellisesti samalla ‘ei kukaan’. *Das Man* on tavallisesti ymmärrettävissä joukkona, laumana tai massana, mutta kyse ei ole mistään laskettavasta ‘ryhmästä’ eikä se viittaa välttämättä ‘moneen’ yksilöön.

Das Man luo pääasialliset lähtökohdat yksilön autenttisuudelle sekä yksilön jokapäiväiselle täälläololle: “Autenttinen Itsenä-oleminen ei lepää subjektin poikkeuksellisuuden ehdossa [autenttinen subjekti ei ole erityislaatuinen], joka irrottaisi itsen ‘heistä’; kyse on pikemminkin ‘heidän’ *existentiell* [onttinen määritelmä, joka viittaa todellisuuden yksittäisiin piirteisiin, vrt. *existential*, joka kuvaa ontologiaa yleisrakenteita] modifikaatio. “ (H. 130).

Heidegger määrittelee, että yksilö tavoittaa toiset teoissa, jotka määrittävät heidän olemisensa tavan. Yksilö ottaa huomioon omakohtaisen suhtautumisensa toisiin, esimerkiksi verraten sitä miten itse eroaa muista. Tällaista olemisen piirrettä Heidegger kutsuu “etäisyydellisyudeksi” (*Abständigkeit*). (H. 126).

Koska yksilön ja toisten välinen eksistentiaalinen etäisyys on kanssaolemisessa (*Mitsein*) Daseinille huolestuttava (*mitbesorgt*), sikäli kun yksilöä häiritsee esimerkiksi joukosta erottuminen, yksilön olemisen sulautuu toisten olemiseen. Heidegger väittää, että sulautumalla joukkoon yksilö luovuttaa jokapäiväiset mahdollisuutensa toiseuden määriteltäviksi. (H. 126) Tämä johtuu siitä, että ‘heidän’ oleminen pyrkii tavanomaisuuteen: sellaiseen julkiseen olemassaoloon, joka ei nosta esille yksilöitä eikä poikkea sosiaalisista normeista. Täten julkisuus koostuu Heideggerin mukaan seuraavista piirteistä: “etäisyydellisyys”, “tavanomaisuus” ja yhteisökeskeinen, “tasoittava” (*Einebnung*) konformismi. (H. 127)

Heideggerin mukaan yksilön sulautuessa kanssaolemiseen tämä reagoi ja tekee asioita seuraten joukon esimerkkiä. Tästä seuraa asioiden todellisen laidan kadottaminen, sillä julkisuuden reaktiot kontrolloivat tulkintoja arjen maailmassa. ‘Sulautuminen’ joukkoon voidaan nähdä kriittisenä sillä perusteella, että se tasoittaa ja peittää myös yksilön omaa toimintavalmiutta sekä vastuuta. Yksilö, joka elää ‘massassa’ - kuin ‘kuka tahansa’ - on ‘ei kukaan’ - massasta ei nosteta yksilöitä esille eikä täten kukaan kannaa vastuuta. (H. 127)

Ongelmana näyttäytyykin das Man vallitsevana olemisen tapana, ei das Man toisina ihmisinä ja kanssaolemisena. Äärimmillään konformismi ja tasoittava jokapäiväisyys suhteuttaa yksilön maailmaan, jossa tämän on “vaikeaa löytää omaa jalansijaa” tai vaikeaa “löytää syytä omalle jalansijalle” (Guignon 2000, s. 113). Jokapäiväinen tasoittavuus saattaisi implikoida esimerkiksi asioista hiljenemistä, kuten Heidegger itse

kirjoitti, ja tämän perusteella yksilöllisten ongelmien tunnistamisen puutetta tai hylkimistä arjen keskellä. Tämä spekulatio perustuu siihen väitteeseen, että das Manissa kaikki voi näyttäytyä ainoastaan “tuttuna” (H. 127) poissulkien täten kaiken sen mitä ei voi tasoittaa tavanomaiseksi tai samaistuttavaksi.

Mikäli das Man on olemisen tapana ongelmallinen - ja mikäli hyväksymme sen rakenteellisia määritelmiä - sen voisi tulkita olevan monien sosiaalisten ongelmien kehyksenä. Heidegger itse ei tuo ilmi eettisiä analyysejä, mutta, koska das Mania kuvaillaan eettisesti latautuneella kielellä, on syytä pitää avoinna kyseinen tulkintanäkökulma. On myös huomattava, että Heideggerin käytössä das Man - sekä monet teoksen jälkimmäisessä osiossa esiintyvät eksistentiaalistiset teemat (Haugeland 2000, s. 43) - heijastavat läheisesti Søren Kierkegaardin filosofiaa; erityisesti hänen kritiikkiänsä “modernin yhteiskunnan epäautenttisuudesta” (Varga & Guignon 2017). On täten mahdollista, että das Manin käsite perustuu eettisiin vaikutteisiin - ja, mikäli das Manilla on lähtökohtaisesti eettinen rakenne, myös epäautenttisuus määrittyy fundamentaalina ontologian lisäksi eettisesti a priori.

Perustelen eettisen näkökulman huomiointia myös sillä, että, koska Daseinin olemisen rakenteeseen kuuluu ‘heitettyys’ (käsitellään tutkielman luvussa 3.4), se, että Dasein on väistämättä jo valmiiksi maailmassa ja alati maailmassaolonsa sekä historiansa määrittelemä (historiallisuutta käsitellään tutkielman luku 4.5), jo valmiiksi olevaan maailmassaoloon sisältyy kaikki se mikä on jo maailmassa. Ja, koska kulttuurilliset lähtökohdat, esimerkiksi etiikka sekä yhteiskuntasopimus, värjäävät maailmassaolemista rakenteellisesti, Dasein on jo lähtökohtaisesti etiikan sfäärissä. Tätä mahdollisuutta ei voi poissulkea, sillä Dasein ei kumpua maailmaan, joka edeltäisi etiikkaa vaan maailmaan, joka on jo eettinen. Heideggeria seuraavat filosofit (Emmanuel Levinas) ovatkin korostaneet etiikan lähtökohtaa jopa ontologiaa edeltäen (Bettina Bergo, 2019).

Koska kanssaoleminen on ihmisen jokapäiväiselle olemassaololle perimmäinen ilmiö (H. 129) ja, koska tämän rakenteet muodostavat pysyvyyden, jota arkinen olemassaolo on kaikkein lähinnä, yksilöllinen täälläolo sinänsä rakentuu kanssaolemisen lähtökohtiin sekä niihin mahdollisuuksiin, joita se rajaa. Heidegger väittää, että tämä arkinen itseys on epäautenttista, mutta siitä huolimatta ihmisen olemassaolon peruseräite (H. 130).

Millainen yleisrakenne jokapäiväisyys sitten on? Nähdäkseni Heideggerin käsityksiä tavanomaisuuden elementeistä voi lähestyä useista kriittisistä lähtökohdista. Esimerkiksi voidaan kysyä ovatko das Man ja olemisen jokapäiväisyyden luonnostelmat riittäväällä tavoin pohjimmaisia eksistentiaalisia rakenteita vai ovatko kyseiset määritelmät sidottuja tiettyihin ajallisiin ja paikallisiin konteksteihin sekä esimerkiksi eri yhteiskunnallisiin tekijöihin. Onko das Man ihmisolemisen välttämätön a priori-rakenne vai pikemminkin heijastuma teollisen massayhteiskunnan arjesta, jossa kanssaolon ja yksilöllisyyden dynamiikka - sekä täten epäautenttisuuden ja autenttisuuden dynamiikka - riippuu esimerkiksi yhteiskunnan rakenteista ja luokista? Onko das Man ihmisen epäautenttista olemassaoloa ympäri maailmaa vaiko pikemminkin Heideggerin perspektiivissä muodostunut maailmankuva hänen oman aikansa yhteiskunnasta? Näiden kysymysten käsittely vaatisi jatkotutkimuksia.

3.4 Putoaminen (*Verfallen*)

Daseinin olemassaolon rakenteita kuvataan Olemisessa ja ajassa termeillä ‘putoaminen’ (*Verfallen*, käännetty myös ‘langennuus’), ‘heitettyys’ (*Geworfenheit*) ja ‘luonnos/projektio’ (H. 181). Heidegger avaa näillä termeillä sekä tavanomaista jokapäiväisyyttä että Daseinin välittämistä. Ne myös määrittävät Daseinin ymmärrystä sekä vireitä. Näistä luonnos ja heitettyys kietoutuvat erityisesti Daseinin välittämiseen ja ajallisuuteen (H. 198), joten niitä käsitellään tarkemmin näissä konteksteissa.

Putoaminen selittää Daseinin epäautenttisuutta. Sen voi tulkita putoamiseksi das Maniin tai putoamiseksi itsestä pois päin. (H. 175-176) Putoaminen ilmentää vetovoimaa, joka on houkutteleva ja rauhoittava, mutta se myös eristää yksilöä omalta itseltään. (H. 177-178) Putoava Dasein on sulautunut julkiseen tulkintaan asianlaidoista ja käytännöistä. Heideggerin mukaan tämä piiloutuminen tulkitaan konkreettiseksi elämäksi, ja putoamisen tulkitaan ‘nousuksi’. (H. 178-179). Piiloutuminen johtuu siitä, että joukossa tosiasiat vääristyvät: ne pyrkivät tasoittavaan luonteeseen, status quon säilyttämiseen johon voi sulautua ikään kuin huomaamattomasti, kuten on aiemmin esitetty. Ontologisten lähtökohtien kannalta tämä näyttäytyy Heideggerille epäautenttisena olemisena, jossa Daseinin omimmat mahdollisuudet eivät toteudu. Tältä ei silti voi välttyä, sillä Daseinia määrittää myös se, että ihminen on maailmassa ‘jo heitettynä’ -

heitettynä maailmaan ja olemiseen, jotka ovat 'jo' ikään kuin Daseinille valmiina, ja jotka 'jo' määrittävät kunkin olemisen tapoja sekä virettä.

Putoaminen kuuluu välttämättä maailmassaolon epäautenttisuuteen, mutta myöhemmin putoaminen esiintyy Daseinin valintana ahdistuksen hetkellä: kääntyessään pois ahdistuksen paljastamalta totuudelta Dasein putoaa takaisin 'heihin' (Carman 2000, s. 14). Nämä tulkinnat ovat ristiriidassa keskenään, ja vastaava ristiriita koskee myös epäautenttisuutta sinänsä. Epäautenttisuus on todettu Daseinille luontaiseksi olemisen tavaksi, joten kuinka Dasein kykenisi välttämään jokapäiväisessä olemassaolossaan sulautumisen takaisin epäautenttiseen olemiseen? Millä tavoin autenttisuus määrittää Daseinin valintaa, mikäli epäautenttisuuteen sulautuminen olisi vääjäämätöntä? Näihin pohdintoihin palataan myöhemmin, kun käsittelen Daseinin virittäytymistä ahdistukseen.

Putoaminen ei ole kuitenkaan "pelkästään lähtökohtainen tila vaan jatkuva, dynaaminen taipumus" (Carman 2000, s. 17). Voiko autenttisuus täten tavoittaa Daseinin kokonaisuutta, jos tämän oleminen on välttämättä myös epäautenttinen jo pelkästään sen myötä, että oleminen on sosiaalista: maailmassaoloa ja kanssaoloa? Sosiaalinen oleminen vaatisi väistämättä Daseinin sulautumista myös epäautenttiseen jokapäiväisyyteen. Autenttinen Dasein ei ole kuitenkaan maailmasta tai muista irrallinen vaan se on enimmäkseenkin "pelkkää maailmassaoloa" (H. 298). Entä, jos Dasein valitsee autenttisesti putoamisen tai paon? Mikä takaa sen, etteivät nämä olisi itselle ominaisten mahdollisuuksien potentiaalisia ehtoja, etenkin, jos kutakin Daseinia määrittää ratkaisevasti minuus? Heidegger onkin myöhemmin osoittanut tahtoa Olemisen ja ajan "subjektivismin hylkäämiseen" (Wheeler 2018).

On myös huomattava miten hänen määritelmänsä sosiaalisesta olemisestä eivät anna mahdollisuutta itsen autenttisuudelle. Erityisesti dynamiikka yksilön ja muiden välillä määrittäyty negatiivissävytteisesti: autenttisuuden suhteen kanssaolo ei voi muuta kuin kangistaa yksilön tämän "kaikilta mahdollisuuksilta" (H. 127). Toisaalta Heidegger kirjoittaa autenttisesta Itsestä myöhemmin näin: "Päätäväisyys [termi, jota käsitellään ajallisuuden yhteydessä] tuo Itsen täsmälleen sen nykyiseen, välittävään vierekkäisöön käsilläolevan kanssa, ja puskee Itsen huolehtivaan Olemiseen Muiden kanssa." (H. 298). Autenttisuus täten tarjoaisi uuden "kontekstin" yksilölle, joka olisi "spontaani ja avoin". (Magrini 2006, s. 83) Koska Oleminen ja aika keskittyy

lähtökohtien määrittämiseen autenttisuuden käytännöllinen sisältö jää spekulatioksi, ja suhde Itsen ja Muiden välillä ristiriitaiseksi.

4 AJASSAOLO JA AUTENTTISUUS

Toisessa osiossaan Olemisen ja ajan sävy muuttuu ratkaisevasti. Kuvaukset ajallisuudesta ja Daseinin virittäytymisestä vetoavat paljolti psykologisiin sekä “pahamaineisiin eksistentiaalisiin käsitteisiin” (Haugeland 2000, s. 63). Tämän vuoksi myös keskustelu teoksesta on jakautunut osioiden välillä (Mark A. Wrathall & Jeff Malpas 2000, s. 6). Autenttisuuden kannalta jako merkitsee siirtymää epäautenttisuuden kyllästävästä maailmassaolosta autenttiseen olemassaoloon kantavana teemanaan olemisen suhde aikaan.

4.1 Kuolema ja oleminen

Koska Dasein määrittyy jokaisessa tapauksessa oman minuutensa kautta, Daseinin fundamentaali itseys kulminoituu siinä eksistentiaalisessa ahdistuksessa (*Angst*), jota yksilö kokee ymmärtäessään olemisensa rajallisuuden - ja täten mahdollisuuden omasta olemattomuudesta.

Heideggerin mukaan autenttisuus vaatii yksilöä ymmärtämään itsensä omimmat mahdollisuudet. Nämä mahdollisuudet kiteytyvät sillä hetkellä, kun Dasein yksilöllistyy jokapäiväisestä maailmastaan ja *das Manista*. Daseinin omin mahdollisuus ilmenee ‘olemisena-kohti-kuolemaa’ (*Zu-Ende-sein*), oman olemisen lopullisuuden varmuuden ymmärryksessä. Tästä nouseva ‘ahdistus’, ‘odotuksellisuus’ sekä lopulta ‘päätäväisyys’ ovat takeita Daseinin autenttisuudelle Päätäväisyydellä (*Entschlossenheit*, engl. *resoluteness*) viitataan Daseinin kykyyn ymmärtää vastuunsa tästä totuudesta ja vastuustaan määrittää itse itsensä, ja “valita itsensä valinta”. (Anna M. Rowan 2016, s. 90-93). Tulkitsen ‘valinnan valitsemisen’ olevan korostus itsen päätäväisyydestä valintansa suhteen, jossa valintaan sitoudutaan tietoisesti ja omaehtoisesti.

Kuolema nähdään tavallisesti epäautenttisesti *das Manin* kautta. Se ei koske yksilön omimpia mahdollisuuksia, vaan kuoleman totuuden edessä paetaan, ja sen kohtaamista olemisessa-kohti-kuolemaa lykätään. Sen esilläolevuus tasoitetaan eikä se ole koskaan “vielä”. (H. 253). Yksi syy tähän on se, että *das Man* ei voi merkityksellisesti kuolla

vaan se edustaa ikuisuutta (H. 424). Kuoleman faktisuutta ei kielletä, mutta putoamisen vuoksi Daseinilla on eksistentiaalinen taipumus paeta kuoleman todellisuutta *das Manin* kuolemattomuudessa.

Heidegger analysoi kuoleman ilmiötä myös kriittisesti. Tekstissä on jo aiemmin huomautettu, että “kuolema ei voi olla Daseinin tapahtuma” (H. 240). Toisin sanoen se ei ole fenomenologisesti ihmisen eletty kokemus. Se nähdään silti Daseinin omimpana mahdollisuutena olemisessa-kohti-kuolemaa. Mutta mikä tekee tästä mahdollisuudesta merkityksellisesti ominaisen, mikäli se on Daseinin olemassaolon rajojen ulkopuolella - eikä siis läsnä siinä rajallisuudessa, jonka Dasein ymmärtää olemisessa-kohti-kuolemaa? Kuoleman varmuus ilmenee ristiriitaisella tavalla suhteessa tapahtumaan/kokemukseen, joka ei voi noudattaa Daseinin omuutta/minuutta. Sen mahdollisuus määrittyy olemattomuutta ja tyhjyyttä vasten. Esimerkiksi Sartre väittää, että, jos kuolema ei voi olla yksilölle kokemus se ei voi olla yksilölle mahdollisuuskaan. (Wheeler 2018) Yksilön kuolema on faktisena tapahtumana varma, mutta millainen olemassaolevan omuus liittyy tähän asianlaitaan? Kuoleman luonne näyttäisi olevan vääjäämättä muiden ja *das Manin* määrittelemä, koska vain *das Manille* yksilön olemattomuus on todettavissa siinä missä yksilön itsensä oleminen koostuu vain olemisesta - olemassaolo päättyy ennen minkäänlaista ominaista merkitystä olemattomuudesta.

Oleminen-kohti-kuolemaa ei noudata täten suoranaisesti Daseinin omuuden rakennetta, sikäli kun se nojaa vain olemassaolonsa omimpiin mahdollisuuksiin - joihin olemattomuus ei voi merkityksellisesti kuulua, eikä se voisi täten liittyä Daseinin autenttisuuteen sellaisella kokonaisvaltaisuudella kuin Heidegger väittää. Ludwig Wittgenstein esimerkiksi kirjoittaa “Elämällämme ei ole loppua, aivan niin kuin näkökentällämme ei ole rajoja.” (*Tractatus Logico-Philosophicus*, 1922, 6.4311, oma korostus). Rajallisuuden rakenne määrittää Daseinin faktisuutta, mutta tämä rajallisuus (engl. *finitude*) on kuin metafyyssinen antinomia - muodostettavissa vain järjen tasolla, mutta hyödyntäen empiiristä kategorisointia (Petter Korkman & Mikko Yrjönsuuri 1998).

Heidegger perustelee kuoleman takaamaa omuutta esimerkiksi sillä, että “[k]ukaan ei voi viedä Toisen kuolemaa” (H. 240) - eli kukaan ei voi kuolla toisen kuolemaa. Toisen kuoleman voi vain elää, sikäli kun se on tapahtuma toisen elämässä. Mutta, koska

Daseinin oma kuolema ei ole fenomenologinen tapahtuma tämän omassa elämässä, Dasein ei voi elää omaa kuolemaansa. Kuinka se, mikä ei voi olla Daseinin olemassaolossa, voisi olla Daseinin autenttinen olemassaolon potentiaali?

Väitän, että eksistentiaalisen ristiriidan on oltava Heideggerilaisen autenttisuuden kannalta olennaisempi yksilöllistävä tekijä kuin ajallisen rajallisuuden ymmärrys olemisessa-kohti-kuolemaa (tai että tämän ajallisen rajallisuuden ymmärryksen tulee kattaa käsitys omasta ristiriitaisuudestaan). Tästä kuitenkin seuraisi se, että autenttisuuden käsitteen voisi määrittää muillakin tavoin erinäisiä eksistentiaalisia ristiriitoja seuraten. Näiden mahdollisuuksien käsittelyyn en perehdy tässä tutkielmassa.

4.2 Ahdistuksen vire

Jokapäiväisessä olemisen tavassa - putoamisessa ja maailmaan heitettynä - kuolema nähdään tapahtumana, joka liittyy muihin ja sikäli, kun se liittyy Daseinin minuuteen, sen edessä paetaan (Magrini 2006, s. 80). Sikäli, kun Dasein ymmärtää "läheisesti ja suurimmaksi osakseen" tavallisen jokapäiväisyyden kautta, tämän ymmärryksen kyseenalaistus esimerkiksi suhteessa ahdistukseen on todettavissa. Koska jokapäiväisessä, epäautenttisessa yhteydessä ahdistus on paettava ja peitettävä olemisen tapa, Heidegger väittää, että ahdistuksen on täten oltava jotain hyvin lähtökohtaista ja autenttista - ahdistus paljastaa täälläolosta jotain 'omaa', jotain ominaista. Epäautenttinen ahdistus on pelkoa jostakin siinä missä autenttinen ahdistus on vailla kohdetta - se on Daseinissa itsessään ja täten olennaisesti osa Daseinin minuutta. Ahdistus yksilöllistää ja herättää Daseinin huomion maailman suhteiden taakse - omaan itseensä. (H. 190-191) Tämä on verrattavissa siihen kohtaamiseen, jossa entiteetin käsilläolevuus kyseenalaistuu yksilölle paljastaen todellisuuden ja olemassaolon rajallisuuden.

Ahdistuksen vire on autenttisuuden käsitteen kannalta Heideggerille keskeinen, kenties jopa tärkein olotila (Magrini 2006, s. 77). Se yksilöllistää Daseinin das Manista, mutta Heidegger huomauttaa, ettei tämä tarkoita irtautumista maailmasta tai sen suhteista. Yksilöllistämisen prosessissa Dasein pikemminkin lähestyy omaa maailmassaoloaan ja täten omaa olemistaan maailmassa. (H. 188). Lisäksi ahdistus itsessään ei ole motivoitunut pyrkimys vaan korostus on 'odotuksellisessa päättäväisyydessä', jonka avulla henkilö ei koe tarpeeksi "piiloutua tai paeta [ahdistuksensa edessä]" (Haugeland

2000 s. 64). James Magrini kirjoittaa: “Ahdistus paljastaa olemassaolon ilmiönä, joka välttää kaikki yritykset selittää ja kontrolloida sitä, avaten täten Daseinin olemassaolon perimmäiset elementit.” (Magrini 2006, s. 78). Ahdistus on huomio “eksistentiaalisesta tyhjyydestä” (engl. *nullity*), joka “sijaitsee Daseinin olemisen keskiössä.” (Magrini 2006, s. 78). Ahdistuksen edessä autenttisuuden pysyminen vaatii päättäväisyyttä. Päätöksellisyyden avulla ahdistus valottaa Daseinin mahdollisuudet vapautena. Vapautta ei toisaalta ilmennetä mielivaltaisena valinnanvapautena, vaan se määritellään kaksiosaiseksi. Toisaalta kyseessä on vapaus mahdollisuuksista, jotka “eivät koske mitään” ja toisaalta kyse on vapaudesta, joka “antaa luvan” autenttisille mahdollisuuksille. (H. 344) Heideggerin käsitys vapaudesta näyttäytyy täten hyvin rajallisena. Tähän aiheeseen palataan, kun käsittelen Heideggerin määritelmää autenttisesta historiallisuudesta.

Valinnan suhde ahdistuksessa ja autenttisuudessa nostaa esille kysymyksen, jota on käsitelty aiemmin: kuinka valinta suhtautuu Daseinin autenttisuuteen, jos tämän virittäytyminen ahdistuksen kautta olemiseen-kohti-kuolemaa on jotain mistä puuttuu valinnanmahdollisuus? Tähän on esitetty kaksiosainen tulkinta: Daseinin valinta kohdistuu autenttisena pysymiseen olemisessa-kohti-kuolemaa siinä missä autenttisuuteen tuleminen ei vaadi Daseinin valintaa (Rowan 2016, s. 89). Valinnanvapaus sekä -mahdollisuus syntyvät täten vasta autenttisen avoimuuden syntyessä.

Mutta, jos autenttisuudessa voi vapaasti valita epäautenttisuuden tai autenttisuuden, mikä erottaa ne toisistaan? Miksi Dasein valitsisi epäautenttisuuden? Autenttisuutta kuvaillaan ahdistuksen kautta, mutta se tarjoaa myös “tyyneyttä ja horjumatonta iloa” (Carman 2000, s. 14). Mikäli autenttisuus takaa Daseinille totuuden itsestä, ja tämä totuus kattaa itsessään autenttisen mahdollisuuden kaikkeen sellaiseen mihin epäautenttisuus ei kykene, ja odotuksellisen päättäväisyyden myötä Dasein ei koe enää tarvetta paeta, onko valinnanvapaus todella olennainen osa autenttisen Daseinin mahdollisuuksia?

Lisäksi on käsiteltävä ongelma liittyen ahdistuksen ja kuoleman suhteeseen. Aiemmin on määritelty, ettei kuolema ole Daseinin fenomenologinen tapahtuma vaan se edustaa vääjäämätöntä tyhjyyttä - olemisen lopullisuutta. Autenttinen ahdistus sen sijaan on määritelty vireeksi, jolla ei ole kohdetta siinä missä epäautenttinen ahdistus on pelkoa.

Mutta olemisessa-kohti-kuolemaa voidaan väittää, että kuolema olisi ahdistuksen kohde, ja täten kyse olisi pelosta, ei ahdistuksesta. Tämä ristiriita selvitetään kuitenkin sillä, että kuolema on määritelty tyhjyytenä, olemattomuutena. Olemisessa-kohti-kuolemaa kuolema ei täten ole objekti vaan eksistentiaalinen tyhjyys. Ja täten ahdistus ‘kuoleman edessä’ on autenttisesti kohteeton. Tämä ei poissulje kuoleman faktisuutta vaan kertoo pikemminkin siitä miten Dasein hahmottaa todellisuutta olemassaolonsa kautta. Suhteessa tähän olemassaoloon oma olemattomuus paljastuu absurdina asianlaitana, koska se on samanaikaisesti sekä varma mahdollisuus, että oman olemassaolon eksistentiaalisten mahdollisuuksien ulkopuolella.

4.3 Odotuksellinen päättäväisyys

Päättäväisyys rakentuu ahdistuksen sekä omantunnon kutsun hiljaisuuden (engl. *reticence*) (H. 296) lisäksi avoimuudesta syyllisydentunnolle (*Schuldigsein*). Jälkimmäinen kuvaa Heideggerin mukaan autenttista itseä, joka ei pakene syyllisyydeltään. Yksilöllisyys ei kuitenkaan merkitse autenttisuudessaan syyllisyyttä vaan pikemminkin avoimuutta päättäväisyyden osatekijöille, mukaanlukien avoimuutta syyllisydentunnolle. Epäautenttisuutta määrittää kaiken tämän sulkeminen. (Michael Wheeler 2018). Tämä yhdistyy ajallisuuteen odotuksellisuuden käsitteen avulla, joka on Daseinin autenttinen suhtautuminen tulevaan. Dasein on sekä maailmassa- että ajassaolemisessaan lähtökohtaisesti välittämistä, joten autenttinen välittäminen täten määrittäyty odotuksellisena päättäväisyytenä (Wheeler 2018), jossa Daseinin avoimuus kiteytyy itsensä omimpien mahdollisuuksien äärelle.

Heidegger mainitsee omantunnon roolin autenttisuuteen tulemisessa. Hän ei kuitenkaan viittaa “perinteiseen psykologiseen, eettiseen tai uskonnolliseen” omatuntoon (Magrini 2006, s. 81) vaan Daseinin omimpaan ymmärrykseen (jota suomalainen sana “omatunto” vaikuttaisi myös konkreettisesti ilmentävän). Tämä ymmärrys on autenttisesti ‘päättäväisyyttä’, valmiutta ahdistuksen herättämään vastuuseen omasta itsestä (Magrini 2006, s. 83). Heidegger väittää, että omatunto toimii kuin kutsu -eräänlaisena vastavoimana putoamisen houkutukselle. Kyseinen kutsu on äänetön, ja se pysäyttää Daseinin samalla tavoin kuin miten käsilläoleva kyseenalaistuu ihmiselle. Kyseessä on merkki peitetystä autenttisuudesta, joka vuorostaan viestii olemattomuudesta olemassaolon lopullisuuden varmuutena.

4.4 Ajallisuuden kokonaisuus

Daseinin autenttisuuden lähtökohta on määritelty olemisessa-kohti-kuolemaa, jonka ahdistuksen vireessä itsen omimmat mahdollisuudet valitaan odotuksellisessa päättäväisyydessä. Heidegger kuitenkin erittelee vielä erikseen autenttisia ja epäautenttisia käsityksiä Daseinin ajallisuudesta.

Heideggerin käsitys ajan ja olemassaolon suhteesta korostaa yhtäjaksoista kehämäisyyttä menneen, nykyisyyden ja tulevan kanssa. Näillä ajallisuuden muodoilla on sekä autenttisia että epäautenttisia lähtökohtia, ja ne linkittyvät olemisen tapojen virittäytyneisyyteen.

Heideggerin hermeneutiikasta voidaan päätellä, että hän korostaa ajallista kerronnallisuutta. Tilanteet eivät ole “pelkästään fyysisen liikkeen sekvenssejä kausaalisessa verkostossa” vaan kyse on “merkityksellisistä kokonaisuuksista” (Guignon 2000, s. 84-85). Heidegger kirjoittaa: “Tulevaisuus ei ole sen jälkeen, *mikä on ollut*, eikä se, *mikä on ollut*, ole aikaisemmin kuin Nykyisyys. Ajallisuus ajallistaa itsensä tulevaisuutena, joka tekee nykyhetken sen prosessissa *mikä on ollut*.” (H. 401, oma korostus). Daseinin olemassaolo kattaa täten samanaikaisesti käsityksen menneestä, nykyhetkestä sekä tulevaisuuden ennakoinnista. Tämä ajallisuus on Daseinin välittämisen transsendentaali a priori-rakenne (Wheeler 2018).

Päättäväisyys on tärkeä käsitä autenttisuudessa, sillä sen avulla Dasein säilyttää autenttisuuttaan, ja sen avulla “ajallisuuden horisontit” (engl. *ecstases*) -mennyt, nykyisyys ja tuleva - saavuttavat autenttisen luonteen. Tulevan suhteen on jo määritelty autenttinen moodi: odotuksellisuus. Tämä eroaa silkasta ‘odottamisesta’, joka on Heideggerin mukaan epäautenttista ajassaoloa. Vaikka ajan horisontit määritellään samanaikaisesti, tulevaisuus on ilmiönä merkittävin, ja se kuvaa “ajallisuuden autenttisuutta” (Wheeler 2018). Tämä perustellaan sillä, että odotuksellisuus olemisessa-kohti-kuolemaa määrittää ajallisesti Daseinin autenttisuuden lähtökohdan. Se myös kulminoii Daseinin välittämisen ‘heitettynä luonnoksena’, joka on samanaikaisesti “antautunut maailmaan [heitettyys]” ja “vapaa valitsemaan [luonnostelevaan] itsensä mahdollisuudet” (H. 198).

Autenttista nykyhetkeä Heidegger kutsuu termillä *Augenblick*, (kirjaimellisesti ‘silmänräpäys’, engl. *moment of vision*). Tässä autenttисessa nykyhetkessä, joka edelleen on yhteydessä päättäväisyyteen, kulminoituu “Itsen konstanssin autenttinen historiallisuus.” (H. 410).

4.5 Historiallisuus

Mitä autenttinen historiallisuus tarkoittaa Heideggerille? Hän väittää, että Dasein on kulttuurinsa ja historiansa määrittelemä (Wheeler 2018). Tämä korostaa Daseinin autenttisen tulevaisuuskeskeisen välittämisen, eli ‘heitetyn projektion’ heitettyttä eli perustumista menneeseen. Ne mahdollisuudet, jotka määrittyvät olemassaolon rajallisuuden omimpina varmuuksina ovat täten Daseinin “kohtalo” (H. 384). Tämä herättää edelleen kysymyksen siitä millä perusteella autenttisuus suhtautuu vapauteen, sillä Heidegger myöntää Daseinin “valitsevan itsensä valinnan” autenttисessa olemassaolossaan, mutta näitä valintoja määrittää lähtökohtaisesti sekä tuleva että mennyt - tuleva elämän rajallisuuden totuutena (rajakohtanaan kuolema) ja mennyt kulttuurihistoriallisina vaikutteina (rajakohtanaan Daseinin syntymä, joka ei ole sama kuin ihmisen biologinen syntymä), jotka Dasein “noutaa [menneestä]” ja “projektoi luovasti [tulevaan] itsensä olemassaolossa.” (Wheeler 2018).

Heideggerin käyttämät käsitteet, kuten “kohtalo” ja “alkuperäinen historiallistaminen” tuovat ilmi Olemisen ja ajan selkeimmät yhteydet hänen ajattelunsa varjopuoliin. Michael Wheeler esittää erään armeliaamman tulkinnan, jonka mukaan ‘kohtalon’ merkitys Daseinille on lähinnä avoimuus historian ja kulttuurin vääjäämättömistä vaikutuksista omaan itseensä, sekä havainto siitä, että maailmassaolon ajallisessa kokonaisuudessa yksilö rakentuu ja uudelleenrakentuu - ei pelkästään nykyisyyden pohjalta vaan myös suhteessa menneeseen ja tulevan odotuksiin. Tämä ‘armelias tulkinta’ ei kuitenkaan kumoa sosiaalisen determinismin roolia Heideggerin ajattelussa. (Wheeler 2018)

Uudelleentulkinnat toisaalta noudattavat Olemisen ja ajan sisäistä logiikkaa. Ensinnäkin ajallisuus on jo tulkittu moniulotteisena ja epälineaarisena - se ei ole puhtaasti “kelloaikaa” tai fysiikan esittämää “suhteellista aikaa” (Wheeler 2018). Täten määräytyvyys ei voi olla ainoa osa Daseinin kehkeytymistä. Mikäli Daseinilla on jokin ‘kohtalo’ tämä ei ole Daseinin kokonaisuus. Kuten monissa aiemmissa

ristiriitatilanteissa, joissa esimerkiksi autenttisuuden ja epäautenttisuuden suhteet noudattavat tietynlaista kehämäisyyttä, tämä kehämäisyys näyttäytyy tarkoituksellisesti myös Daseinin ajallisuudessa. Kyseistä metodia kutsutaan hermeneuttiseksi kehäksi, joka sai modernissa muodossaan alkunsa teoksessa *Oleminen ja aika* (Backman & Luoto 2014). Autenttisuus ajallisuudessa viittaa siihen, että yksilö tekee ajallisesta kokonaisuudesta omansa. Tämä omaksuminen ei irrota Daseinia niistä suhteista, joihin hän on jo 'heitettynä', ja, jotka määrittävät häntä, eikä siitä lopullisuudesta, joka rajoittaa häntä - ja jonka edessä hän 'luonnostuu'. Historiallisuus sellaisenaan saattaa esiintyä Heideggerilla sosiaalisena determinisminä, mutta Daseinin hermeneuttisessa tulkinnassa "suhde omiin lähtökohtiin voi muuttua, jolloin muokkautuvat myös lähtökohtien tarjoamat mahdollisuudet ja niiden valossa tulkituttava nykyisyys--" (Backman & Luoto 2014).

POHDINTA JA PÄÄTÄNTÖ

Oleminen ja aika on täten muodostanut eksistentiaalisen käsityksen autenttisuudesta. Se merkitsee vastuunottoa itsestä olemassaolon omimpien mahdollisuuksien edessä. Pelkkänä ontologisena lähtökohtana autenttisuus ei kuitenkaan tarjoa vielä sisältöä itselleen. Autenttisuus, tai epäautenttisuus, ei ole yksilöominaisuus - se on mahdollista kaikille olemisen tapana, koska kaikkien olemassaolo Daseinina on jokaisessa tapauksessa minuutta. Vastaavasti Daseinin ei ole mahdollista olla erossa maailmasta, ajasta tai muusta olevasta, sillä Daseinin olemassaolo, niin ajassa kuin maailmassa, on alati välittävä. Kaikki 'oleva' on täten merkityksellisesti 'olevaa Daseinille', koska Daseinille oleminen itsessään on kysymys, ja ainoastaan Dasein välittää olemisesta eksistentiaalisessa mielessä. Oleminen on 'kysymys' vain Daseinille ja tämän kysymyksen äärellä Dasein muotoutuu kokonaisuudeksi ymmärtäessään ajallisen lopullisuutensa - mahdollisuuden olemattomuudesta itsensä omimpana varmuutena.

Mutta, koska Dasein on rakenteellisesti 'putoava', tähän autenttiseen olemiseen ei Heideggerin mukaan voi päätyä ilman eksistentiaalista ahdistumista olemisen ja olemattomuuden välisestä ristiriidasta, joka kulminoituu olemisessä-kohti-kuolemaa - ja täten sitoutuvaa hyväksyntää, eli odotuksellista päättäväisyyttä, siitä, että kyseinen ristiriita muodostaa itsen rajallisen kokonaisuuden - itsen autenttisuuden. Tämä sanoma kiteytyy teoksen nimessä - "*Oleminen ja aika*" - sillä autenttisuus on Heideggerille sitä,

ettei Dasein käsitä olemassaoloaan pelkästään nykyhetken ja arkimaailman kautta vaan ajallisten horisonttien kokonaisvaltaisena kiteytymänä maailmassaolossa, joka samanaikaisesti on Daseinille vain rajallisesti, mutta josta maailma itsessään irtautuu olevaksi näennäisenä rajattomuutena Daseinin oman olemisen rajallisuuden tuolle puolen.

Eksistentiaalinen autenttisuus on täten ymmärrys siitä, ettei olemassaolon merkitys voi poissulkea olemattomuutta itsestään, vaan kyseinen ristiriita on ymmärrettävä - mikäli seuraamme Heideggerin kielikuvia - ikään kuin 'itsen pohjana'. Kyseessä olisi rajakohta olemisen ja olemattomuuden välillä, jota kohti Dasein vääjäämättä 'putoaa' eksistentiaalisesti. Tällöin autenttisuus on tämän vääjäämättömän 'putoamisen' huomioimista, sen määrätietoista 'luonnostelua' sekä itsemäärittelyä itselle merkityksellisellä tavalla. Nämä merkitykset eivät ole mielivaltaisia vaan niissä huomioidaan yksilön 'heitettyys' sosiaaliseen maailmaan. Tämä takaa sen, ettei autenttisuus voi olla absoluuttista erillisyyttä tai välinpitämättömyyttä maailmasta ja muista, erityisesti, mikäli inhimillinen olemassaolo on jo lähtökohtaisesti välittämistä.

Autenttisuuden käsitykset eivät ole suinkaan ongelmattomia. Jo pelkästään tekstin sisällä sen suhteet ja dynamiikka paljastavat ristiriitaisuuksia (joita ei huomioida ristiriitoina), eettisesti latautunutta terminologiaa (riippumatta eksplisiittisistä pyrkimyksistä välttää eettisiä väitteitä) sekä kehämäisyyttä, joka tuntuisi lähtökohtaisesti kyseenalaistavan autenttisuus-epäautenttisuus-dikotomian. Kenties tämän voisi tulkita siten, että ristiriitaisuus, muutos, liike, jatkuvuus, suhteellisuus, rakenteiden lomittuminen sekä päällekkäisyys ovat itsessään autenttisia piirteitä inhimilliselle olemassaololle, ja vain henkilökohtainen merkitys oman itsen mahdollisuuksista voi luoda rajan sille mikä on itselle ominaista tai epäominaista - ja tälle määritelmälle ei ole olemassa universaalia lakia tai olemuksellista totuutta.

Oma tulkintani on tähdentänyt erityisesti eksistentiaalisten ristiriitojen merkitystä Heideggerilaisen autenttisuuden käsityksessä. Esimerkkejä näistä ristiriidoista on jo esiintynyt tutkielman varrella: esimerkiksi das Man ilmentää samanaikaista minuutta ja ei-minuutta. Vastaavasti kanssaolon kuvaukset das Manin kautta paljastavat ristiriidan itsen ja muiden välillä, sillä das Man on samanaikaisesti "kuka tahansa" ja "ei kukaan". Autenttisuus-epäautenttisuus-dikotomian pystyisi kenties itsessään asettamaan kyseenalaiseksi lisätutkimuksissa, joissa huomio kohdistuisi kanssaolon rooliin itsen

yksilöitymisessä: keskittyen autenttisuuden kehkeytymiseen ajallisen lopullisuuden kokonaisuuden ohella tällaisten kokonaisuuksien vastavuoroiseen dynamiikkaan.

Oleminen ja aika julkaistiin keskeneräisenä. Kenties tämä on yksi syy sille miksi kirjan filosofia on avoin tulkinnoille ja jatkuville keskusteluille. Erityinen merkitys tällä on sen suhteen, mikäli eksistentialistisen autenttisuuden käsityksiä tahtoo soveltaa muuttuvien aikojen olennaisiin konteksteihin. Tekstin rakennekeskeinen avoimuus (sekä sisällöllinen keskeneräisyys) mahdollistaa täten alati merkittäviä uudelleenmäärittelyjä olemassaolon merkityssuhteista.

LÄHTEET

Heidegger, M. (1962), *Being and Time*, (seitsemäs painos), Macquarrie, J. & Robinson, E. (käännös), New York: HarperCollins Publishers.

Backman, J. & Luoto, M. (toim.) (2006), "Heidegger Suomessa", *Heidegger - Ajattelun aiheita*, 46-60

Backman, J. & Luoto, M. (2014), "Heidegger: ajattelu ja teokset", noudettu 3.11.2019 osoitteesta <https://filosofia.fi/node/2404>

Bergo, B. (2019), "Emmanuel Levinas", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2019 Edition), Edward N. Zalta (toim.), noudettu 14.12.2019 osoitteesta <https://plato.stanford.edu/archives/fall2019/entries/levinas/>

Cassin, B., Rendall, S., & Apter, E. S. (toim.). (2014), "Dasein/Existenz", *Dictionary of untranslatables : A philosophical lexicon*. Princeton: Princeton University Press.

Korkman, P. & Yrjönsuuri, M. (toim.) (1998). *Filosofian historian kehityslinjoja*. Helsinki: Gaudeamus.

Magrini, J. M. (2006). "'Anxiety' in Heidegger's 'Being and Time': The harbinger of authenticity", *Dialogue: Journal of Phi Sigma Tau*, 48(2-3), 77-86

Rowan, A. M. (2016): "Dasein, authenticity, and choice in Heidegger's 'Being and Time'", *Logos i Ethos*, 22 (41)(1), 87-105.

Varga, S. & Guignon, C., "Authenticity", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2017 Edition), Zalta, E. N. (toim.), noudettu 15.11.2019 osoitteesta <https://plato.stanford.edu/archives/fall2017/entries/authenticity/>

Wheeler, M., "Martin Heidegger", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2018 Edition), Zalta, E. N. (toim.), noudettu 15.11.2019 osoitteesta <https://plato.stanford.edu/archives/win2018/entries/heidegger>

Wittgenstein, L. & Russell, B. (1922). *Tractatus Logico-Philosophicus*. London: Routledge & Kegan Paul.

Wrathall, M. A., Carman, T., Havas, R., Haugeland, J., Guignon, C., Hannay, A. & Zimmerman, M. E. (2000). *Essays in honor of Hubert L. Dreyfus. Vol. 1, Heidegger, authenticity, and modernity.*, s. 6-148 Wrathall, M. A., & Malpas, J. (toim.) Cambridge (Mass.): MIT Press.